

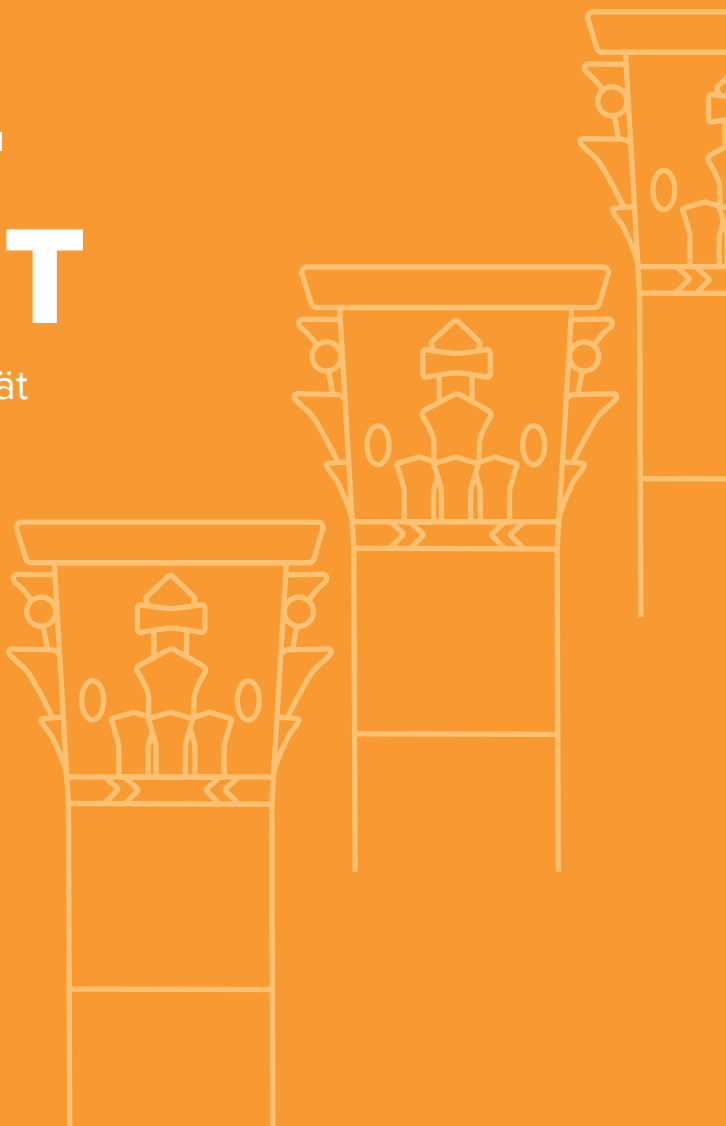
2023

EDUSKUNTAVAALIT

2

VAALI- OHJEET

Vaalilautakunnan tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIT
VAL

VAALIOHJEET VUONNA 2023 TOIMITETTAVIA EDUSKUNTAVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 2.4.2023 toimitettavia eduskuntavaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.1.–30.4.2023.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakkoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakkoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Vaalipiirilautakunnan tehtävät

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2022

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Heini Huotarinen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: PunaMusta Oy, Tampere, 2022
Tryckning: PunaMusta Oy, Tammerfors, 2022

Sisällys:

1.	YLEISTÄ VUODEN 2023 EDUSKUNTAVAALEISTA	7
2.	KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	9
2.1	Yleistä	9
2.2	Kelpoisuusrajaukset eduskuntavaaleissa	9
3.	VAALILAUTAKUNTA	11
3.1	Vaalilautakunnan kokoonpano	11
3.2	Päätösvaltaisuus	11
3.3	Läsnäolo-oikeus vaalilautakunnan kokouksessa	12
3.4	Vaalitarkkailijoiden ja vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeus	12
3.5	Vaalilautakunnan suoritettava vain lakisääteiset tehtävänsä	12
4.	JÄRJESTELYT ÄÄNESTYSPAIKALLA	13
4.1	Vaalimateriaali ja kalusteet	13
4.2	Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen	17
4.3	Paloturvallisuus	18
4.4	Järjestys äänestyspaikalla	18
4.5	Vaaliavustaja ja äänestäjän valitsema avustaja	20
5.	VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN TOIMITTAMINEN	23
5.1	Äänestystoimituksen aloittaminen ja lopettaminen	23
5.2	Äänestystoimituksen kulku	24
5.3	Äänestystoimituksen päättäminen	36
6.	ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA	37
6.1	Yleistä	37
6.2	Vaalilautakunnan toimenpiteet	37
7.	VAALIPÖYTÄKIRJAN PITÄMINEN JA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN LOPETTAMINEN	41
7.1	Yleistä	41
7.2	Vaalipöytäkirjaan merkittävät tiedot	41
7.3	Vaalipöytäkirjan liitteen täyttäminen	43
7.4	Vaalipäivän äänestyksen lopettaminen	43
8.	JÄLKITOIMENPITEET	44
8.1	Äänestyslippujen paketointi	44
8.2	Vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalipiirilautakunnalle	44
8.3	Vaaliluettelon Laskelma -sivun täyttäminen	45
8.4	Palautukset keskusvaalilautakunnalle	45
8.5	Asiakirjojen hävittäminen	45
8.6	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöön liittyvät jälkitoimenpiteet	46

9. PIENET ÄÄNESTYSALUEET JA NIIHIN YHDISTETTÄVÄT ÄÄNESTYSALUEET	47
9.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?	47
9.2 Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä	47
10. MUITA OHJEITA	50
10.1 Oikeusministeriön vaalisivut	50
10.2 Digi- ja väestötietoviraston päivystys	50
10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	50
10.4 Neuvonta ongelmatilanteissa	51

Liitteet:

LIITE 1 Eräitä määräaikoja vuoden 2023 eduskuntavaaleissa	52
LIITE 2a Vaaliluettelon laskelmasivu	59
LIITE 2b Vaaliluettelon laskelmasivu	60
LIITE 2c Vaaliluettelosivu	61
LIITE 2d Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	62
LIITE 3 Ilmoituskortti 3s	63
LIITE 4 Vaalipöytäkirjalomake	64
LIITE 5 Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	69
LIITE 6 Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista	70

Tervetuloa tärkeään tehtävääsi eduskuntavaaleissa! Tehtäväsi on vastuullinen, joten perehdy siihen huolellisesti. Vaalilaista, tästä ohjeesta sekä koulutuksesta saat kaiken tarvitsemasi tiedon.

Aloita tulostamalla itsellesi ajantasainen vaalilaki osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>. Tutustu siihen huolellisesti ja pidä se saatavilla, kun hoidat tehtäviäsi.

Ennakkoäänestyksen kulku kuvataan yksityiskohtaisesti vaalilain luvussa 5 (46-66 §:t) ja vaalipäivän äänestyksen kulku luvussa 6 (67-83 §:t). Jos työskentelet ennakkoäänestysasiakirjojen tai kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen parissa, vaalilain 63 ja 66 g § tulevat sovellettaviksi. Luvussa 9 on vaalikohtaista eduskuntavaaleja koskevaa sääntelyä, joka ei koske suoraan kunnan vaaliviranomaisen tehtäviä. Kiinnitä kuitenkin huomiota vaalilain 184-186 §:iin, koska nämä säännökset koskevat velvollisuuksiasi vaalitehtävissä.

Kun olet opiskellut vaalilaista tehtävääsi koskevat säännökset, lue tämä ohje, joka perehdyttää sinut tarkemmin tehtäviisi.

Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan vaalilain lisäksi kuntalakia ja hallintolakia. Hyvän hallinnon periaatteet koskevat myös vaaliviranomaisia. Se tarkoittaa esimerkiksi, että sinun on vaaliviranomaistehtävissä toimittava yhdenvertaisesti sekä palveltava äänestäjiä asianmukaisesti ja ystävällisesti. Kuntalain tulkinnasta saa parhaiten neuvoja Suomen Kuntaliiton lakiasianneuvonnasta (hallintolakimiehet@kuntaliitto.fi).

Oikeusministeriö on julkaissut vaaliviranomaisten tietopankin Vaalipoolin, joka löytyy osoitteesta www.vaalit.fi/vaalipooli. Vaalipooli toimii materiaalipankkina, josta vaaliviranomaiset löytävät tietoa vaalien järjestämisen eri osa-alueista vastaavista viranomaisista, vaaleihin liittyvää ohjeistusta koottuna sekä toimintamalliehdotuksia erilaisiin vaalivarautumisen tilanteisiin.

Ennen tämän ohjeen julkaisua oikeusministeriö on lähettänyt kunnille kuntakirjeen (14.9.2022). Se löytyy myös vaalit.fi-sivustolta. Kirjeessä on ohjeistusta äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta.

Pidä vaalilaki ja tämä ohjekirja aina mukanas, kun hoidat tehtäviäsi, niin sinulla on useimpiin kysymyksiin vastaus valmiina käden ulottuvilla.

Koronavirus- tai muu epidemiatilanne voi olla vielä ajankohtainen vaalien aikaan. Tässä painetussa ohjeessa ei voida ottaa huomioon viimeisintä tautitilannetta, minkä vuoksi mahdollisista koronavirustilanteen vaativista erityistoimenpiteistä annetaan erillistä ohjeistusta. Oli epidemiatilanne mikä hyvänsä, on tarpeen ottaa käyttöön mahdollisimman väljiä tiloja, huolehtia käsihygieniasta ja jäädä tarvittaessa kotiin sairastamaan.

1. YLEISTÄ VUODEN 2023 EDUSKUNTAVAALEISTA

Eduskuntavaalit toimitetaan sunnuntaina 2 päivänä huhtikuuta 2023. Ennakköäänestysajanjakso on kotimaassa 22.–28.3.2023 ja ulkomailla 22.–25.3.2023. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakköäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 15.3.2023.

Eduskuntavaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998; <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>). Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua eduskuntavaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Vaaliohjeet vain täsmentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Äänioikeudesta eduskuntavaaleissa säädetään perustuslain 14 §:ssä ja vaalikel-
poisuudesta perustuslain 27 §:ssä.

Digi- ja väestötietovirasto perustaa äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja eduskuntavaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 10.2.2023 kello 24. Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 9.3.2023 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi Viestit-palvelun, äänioikeusilmoitus lähetetään sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän oman vaalipiirin alueella olevista yleisistä ennakköäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetussa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat julkaistaan osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna tai suorittamassa asepalvelusta; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kotiaänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakköäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2023 eduskuntavaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaäänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.2 Kelpoisuusrajoitukset eduskuntavaaleissa

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

Keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaäänestyksessä ei saa olla

- ehdokas
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.2.1 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2.2.2 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

3. VAALILAUTAKUNTA

3.1 Vaalilautakunnan kokoonpano

Vaalipäivän äänestyksestä eduskuntavaaleissa huolehtii äänestyspaikalla kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen eduskuntavaaleja kutakin äänestysaluetta varten asettama vaalilautakunta.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, kolme muuta jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa niitä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita vuoden 2019 eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Vaalilautakunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Eduskuntavaaleissa ehdokkaana oleva ei saa olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaalilautakunta nimeää äänestyspaikalle yhden tai useamman vaalilain 73 §:ssä tarkoitetun vaaliavustajan.

Vaalilautakunta voi vaalilain 16 §:n 2 momentin mukaan ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä äänioikeusrekisterin ja/tai laskentajärjestelmän käyttämistä varten.

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi vaalivirkailijoita myös sairaustapausten tai muiden yllättävien tilanteiden varalta. Myös vaalilautakunnan varajäseniä voi olla paikalla, vaikka lautakunta olisikin täysilukuinen. Erityisesti on otettava huomioon mahdollisten sairaustapausten vaatimat erityisjärjestelyt ja niiden edellyttämä virkailijoiden työpanos.

3.2 Päätösvaltaisuus

Vaalilautakunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä, jolloin yhden jäsenistä tulee olla puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Mikäli syntyy tilanne, jossa sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat tilapäisesti poissa, vähintään kolmijäseninen vaalilautakunta valitsee keskuudestaan tilapäisen puheenjohtajan kunnan hallintosäännön määräysten mukaisesti.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa.

3.3 Läsnaolo-oikeus vaalilautakunnan kokouksessa

Vaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaalilain 184 §:n 1 momentissa säädetään vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa.

3.4 Vaalitarkkailijoiden ja vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeus

Vaalilain 184 §:n 2 momentissa säädetään valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan ja vaaliasiamiehen oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnaolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa. Vaalitarkkailijoilla on oikeus vaalitoimitusta häiritsemättä seurata vaaliviranomaisen kaikkia tehtäviä. Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Jos äänestyspaikalle tulee vaalitarkkailijoita, ilmoita asiasta keskusvaalilautakuntaan, tarkasta tarkkailijoiden valtuutus ja merkitse tieto asiasta vaalipöytäkirjaan.

3.5 Vaalilautakunnan suoritettava vain lakisääteiset tehtävänsä

Vaalilautakunnan on suoritettava vain lakisääteisiä tehtäviensä. Oikeuskansleri on 16.2.1981 lausunut muun muassa seuraavaa:

”Jotta vaalilautakunnan jäsen ei laiminlöisi velvollisuuttaan vaan sen hyvin täyttäisi, hänen on huolellisesti ja puolueettomasti toimitettava ne tehtävät, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat. Jotta nämä huolellisuuden ja puolueettomuuden vaatimukset epäilyksittä täyttyisivät, hänen tulisi keskittyä vaalilautakunnan jäsenen tehtäväänsä.

Tiedot siitä, ketkä henkilöt ovat äänestäneet ja ketkä eivät ole sitä tehneet, eivät kuulu vaalisalaisuuden piiriin eivätkä siten ole salassa pidettäviä.⁴ Siitä huolimatta on todettava, että vaalilautakunnan jäseneltä vaadittavaan puolueettomuuteen soveltuu huonosti, jos hän samalla toimii jonkin puolueen oletettujen kannattajien äänestämiseen kehottajana tai sellaisen toiminnan avustajana. Mielestäni vaalilautakunnan jäsenen siis tulisi vaalilautakunnassa ollessaan suorittaa vain vaaliviranomaiselle lain mukaan kuuluvia tehtäviä.”

⁴ Vaalilaissa on nykyisin säännökset vaaliluetteloiden ja äänioikeusrekisteriin tehtyjen äänestämistä koskevien merkintöjen julkisuudesta. Tiedot eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt.

4. JÄRJESTELYT ÄÄNESTYSPAIKALLA

4.1 Vaalimateriaali ja kalusteet

Vaalimateriaalin jakelusta vaalilautakunnalle ja kalusteiden toimittamisesta äänestyspaikkaan huolehtii kunnan keskusvaalilautakunta.

Vaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivän äänestyksen alkua tarkistettava, että äänestyspaikalla on seuraava vaalimateriaali ja kalusteet. Mikäli jotain puuttuu, vaalilautakunnan on viipymättä otettava yhteys keskusvaalilautakuntaan.

4.1.1 Mitä vaalipäivän äänestyksessä tarvitaan?

Vaaliasiakirjat:

- 1) Vaaliluettelo (**liite 2**). Vaaliluettelo koostuu irtolehdistä, joissa on tulostus molemmilla puolilla lehteä. Jokainen lehti on rei'itetty vasemmasta reunastaan. Vaaliluettelo tulisi joko kansiodia tai sitoa erillisillä sitomisvälineillä, joita saa keskusvaalilautakunnalta. Tämän ohjeen **liitteenä 2d** on ohje siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon, jokainen osa tulisi sitoa omaksi kokonaisuudekseen. Vaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta voivat myös sopia siitä, että vaaliluettelo tai sen osat sidotaan jo etukäteen keskusvaalilautakunnassa.
- 2) Eduskuntavaalien äänestyslippuja (pakattuna 100 kappaleen nippuihin);
- 3) Vaalipiirilautakunnan painattama ehdokaslistojen yhdistelmä, joka tulee kiinnittää äänestyskoppien sisäpuolelle sekä asettaa vaalihuoneeseen ja odotustiloihin muutoinkin siten, että se on äänestäjien nähtävillä. Äänestyskopin ulkoseinälle ehdokaslistojen yhdistelmää ei kuitenkaan tule kiinnittää;
- 4) Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä (**liite 5**), joka tulee asettaa äänestyskoppiin äänestäjien nähtäväksi. Ohje voidaan kiinnittää äänestyskopin seinälle. Ohjetta voidaan asettaa myös muualle äänestyspaikkaan, ei kuitenkaan äänestyskopin ulkoseinälle;
- 5) Vaalipöytäkirjalomakkeita (vaalilomake nro 8; **liite 4**);
- 6) Laskentalomakkeita alustavan ääntenlaskennan tiedotusta varten:

- laskentalomake 2: "Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä";
- laskentalomake 3: "Vaalipäivän äänet, alustava laskenta";
- laskentalomake 4: "Vaalipöytäkirjan liite".

Tarvikkeet:

- 7) Vaalileimasin, jolla äänestysliput leimataan. Vaalileimasimia on hyvä olla myös varalla. Vaalileima on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

- 8) Sinetöimisvälineitä. Sinetöimisnauha on väriltään valkoista ja siihen on painettu saman näköinen tunnuskuva kuin vaalileimaan ja teksti "Vaalisinetti – Valsigill";
- 9) Tunnisteet vaalilautakunnan jäsenille. Kaikilla vaalilautakunnan jäsenillä tulisi vaaliviranomaisena toimiessaan olla rinnassaan näkyvillä nimikyltti tai vastaava, johon on merkitty henkilön tehtävä vaalilautakunnassa (esimerkiksi "Vaalilautakunnan jäsen" tai "Vaalilautakunnan jäsen – Medlem av valnämnden"). Tunnisteseen voidaan merkitä myös jäsenen nimi. Menettely auttaa äänestäjiä hahmottamaan, kuka vaalihuoneistossa on vaaliviranomainen;
- 10) Vaaliavustajien rintamerkkejä tai käsivarsinauhoja. Vaalilautakunnan nimeämän vaaliavustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana "Vaaliavustaja", kaksikielisissä kunnissa "Vaaliavustaja – Valbiträde";
- 11) Jäljennös vaalilautakunnan asettamispäätöksestä. Äänestyspaikalla tulee laittaa nähtäville esimerkiksi vaalihuoneiston sisäänkäynnin osoittavan opasteen läheisyyteen kopio kunnanhallituksen päätöksestä, jolla asianomainen vaalilautakunta on asetettu, taikka muu asiakirja, josta asianomaisen vaalilautakunnan kokoonpano ilmenee. Vaalilautakunnan jäsenten yhteystietoja (kuten kotiosoite tai puhelinnumero) ei nähtäville pantavassa asiakirjassa saa olla;
- 12) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn

äänestysmerkinnän helposti mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa on varmistauduttava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaa tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät tästä syystä ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kuivamustekynät saattavat lakata toimimasta jopa lyijykyniä helpommin;

- 13) Kyniä vaalilautakunnan omaan käyttöön sekä paperitarvikkeita (kirjekuoria, käärepaperia, narua tai paketoitintiteippiä, muistiinpanopaperia yms.);
- 14) Laskimia alustavaa tuloslaskentaa varten;
- 15) Opasteita sijoitettavaksi vaalihuoneistoon ja sen ulkopuolelle (kaksikielisessä kunnassa suomeksi ja ruotsiksi);

Kalusteet:

- 16) Äänestyskoppeja, joissa äänestysmerkintä tehdään. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyskoppien sijoittamisessa vaalihuoneeseen on erityisesti kiinnitettävä huomiota vaalisalaisuuden säilymiseen ja myös siihen, että valaistus äänestyskopissa on riittävän hyvä. Äänestyskoppien välien on oltava riittävän suuria, jotta kulku kuhunkin koppiin voi tapahtua vaalisalaisuus säilyttäen ja häiritsemättä muissa kopeissa olevia äänestäjiä. Äänestyskoppeja ei siis pidä sijoitella siten, että kulku niihin tapahtuu muiden koppien takaa. Äänestyskoppien sijoittelussa tulee varmistua myös siitä, että rakennuksessa mahdollisesti olevat valvontakamerat eivät vaaranna äänestäjien vaalisalaisuutta;
- 17) Pyörätuolia käyttäviä varten äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai toissijaisesti vaalisalaisuuden turvaava, pöydälle asetettava, kirjoituslusta⁵;
- 18) Vaaliuurna, johon äänestysliput pudotetaan;
- 19) Pöydät ja tuolit vaalilautakunnan käyttöön;

⁵ Eduskunnan oikeusasiamies on viimeksi kuntavaaleja 2017 koskevassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syliin laitettava irrallinen kirjoituslusta ei turvaa vaalisalaisuutta.

Vaaliohjeet:

- 20) Oikeusministeriön vaaliohjeita nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät; tämä ohje). Jäsenten on tullut tutustua vaaliohjeisiin jo ennen vaalipäivää, mutta ne on syytä pitää jäsenten käytettävissä myös äänestyspaikalla;

IT-laitteet ja -tarvikkeet:

Keskusvaalilautakunta päättää ja ilmoittaa vaalilautakunnalle siitä, käytetäänkö vaalipäivän äänestyksessä

- äänioikeusrekisteriä (äänioikeustietojärjestelmää eli ns. sähköistä vaaliluetteloa) vaaliluettelon sijasta tai sen rinnalla,
- sähköistä vaalipöytäkirjaa sekä/tai
- alustavassa laskennassa tuloslaskentajärjestelmää.

Jos järjestelmiä käytetään, keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnan käyttöön tarvittavat IT-laitteet ja tarvikkeet sekä oikeusministeriön VAT-ohjeet nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos-se selostetaan järjestelmän käytön edellytykset ja itse käyttö. .

4.1.2 Vaalimateriaalin säilyttäminen ja käyttöönotto

Keskusvaalilautakunnille on annettu ohjeet kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vaaliasiakirjojen ja vaalileimasimien jakelu vaalilautakunnille tapahtuu luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin. Esimerkiksi noudettaessa vaalimateriaalia vaalilautakunnan edustajien on varauduttava esittämään keskusvaalilautakunnalle selvitys henkilöllisyydestään. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen on oltava samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan) pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöintiteippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuaan materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitus-tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslipuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan siten, että ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna

on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäytöksiin ei synny.

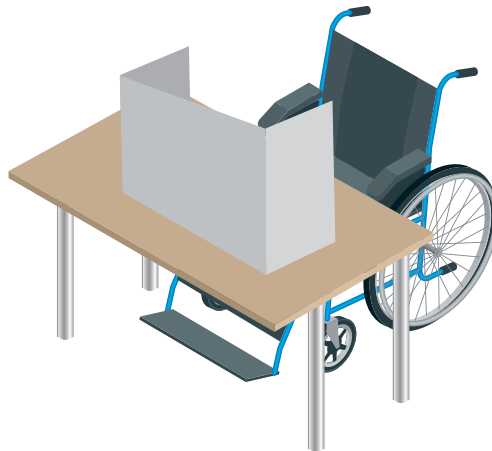
4.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Äänestyspaikka tulee sijoittaa rakennuksessa sellaiseen tilaan, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne äänestäjät, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut ja ne, jotka käyttävät apuvälineitä, kuten pyörätuolia tai rollaattoria.

Mahdollisuuksien mukaan tulisi liikuntarajoitteisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille varata pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestää heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja esimerkiksi sellaisella luiskalla⁶, että pyörätuolia taikka rollaattoria käyttävillä henkilöillä on esteetön pääsy äänestystilaan.

Niitä liikuntarajoitteisia henkilöitä varten, jotka käyttävät pyörätuolia, tulisi äänestyspaikkaan varata sellainen muita matalampi äänestyskoppi, johon mahtuu pyörätuolilla tai pöydälle asetettava irrallinen kirjoitusalausta varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa. Kuvaesimerkki:

⁶ Ks. ympäristöministeriön asetus esteettömästä rakennuksesta 1.10.2004, Suomen rakentamismääräyskokoelma F1 Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005.

Äänestyspaikalla kulkureittien sivuun tulisi mahdollisuuksien mukaan sijoittaa istuimia levähtämistä varten. Jos pyörällisillä apuvälineillä liikkuville järjestetään kiertotie, tulee se varustaa tarvittaessa opasteilla.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan, jota vaalilautakunnan tulee tarkoituksenmukaisella tavalla käyttää apuna äänestystilaa järjestettäessä (liite 6).

4.3 Paloturvallisuus

Paloturvallisuudesta on huolehdittava. Rakennuksen poistumistiet on pidettävä esteettöminä eikä poistumisteiden opasteita saa peittää.

4.4 Järjestys äänestyspaikalla

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että järjestys äänestyspaikalla säilyy moitteettomana ja äänestys sujuu häiriöttä. Äänestyspaikalla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriötömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Äänestyspaikan kalustamisella ja muilla järjestelyillä on tärkeä merkitys järjestyksenpidon kannalta. Jos äänestyspaikalle syntyy ruuhkaa, vaalilautakunnan on tarvittaessa ohjattava äänestäjiä jonoihin ja valvottava, että äänioikeuttaan käyttäneet viipymättä poistuvat äänestyspaikalta.

Vaalilautakunnan on huolehdittava myös siitä, että äänestäjät pitävät riittävät etäisyydet toisiinsa nähden esimerkiksi silloin kun äänestäjät jonottavat vaaliluetteloa pitävän vaalivirkailijan luokse.

Keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan on huolehdittava yhdessä, että vaalilautakunnalla on käytössään riittävästi henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta, riittävien etäisyyksien pitämisestä ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta.

Äänestäjien pienten lasten mukaantulo äänestystilaan voidaan sallia, ellei siitä aiheudu erityistä häiriötä. Tämä mahdollistaa äänestämisen lapsiperheiden vanhemmille ja voi tukea lasten demokratiakasvatusta.

4.4.1 Vaalimainontakielto

Vaalilautakunnan on valvottava, ettei äänestyspaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia. Vaalilautakunnan on myös huolehdittava, ettei äänestyspaikalla millään tavoin vaikuteta tai yritetä vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. Mikäli lain säännöksiä tässä suhteessa rikotaan tai yritetään rikkoa, on häiritsijä heti poistettava äänestyspaikalta, tarvittaessa poliisin avustuksella.

4.4.2 Äänestyspaikan opasteet

Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle äänestystilaan on järjestettävä tarpeelliset opasteet.

Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.4.3 Kuvaaminen äänestyspaikalla

On mahdollista, että tiedotusvälineet, tai jopa yksittäiset äänestäjät, esittävät toivomuksen saada kuvata äänestyspaikalla. Vaalilautakunnan on kulloisessakin yksittäistapauksessa erikseen arvioitava, voidaanko kuvaaminen sallia. Kuvaaminen ei saa vaarantaa vaalisalaisuutta eikä järjestystä äänestyspaikalla.⁷

Vaalilain mukaan äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyskopissa kuvaaminen ei ole sallittua. Vaalisalaisuuden ylläpitäminen äänestyspaikalla on äänestäjän oikeus ja velvollisuus. Vaalilautakunnan jäsen ei luonnollisesti voi kuitenkaan varmistua äänestäjän toimista äänestyskopissa.

4.4.4 Vaalikeräykset

Ne järjestöt, joille Poliisihallitus on myöntänyt rahankeräyslupan (<http://www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita- ja muistioita>), voivat suorittaa rahankeräystoimintaa äänestyspaikalla edellyttäen, että keräys voidaan järjestää siten, etteivät vaaliviranomaiset joudu missään vaiheessa osallistumaan rahankeräykseen liittyviin tehtäviin ja siten, ettei keräystoiminta häiritse äänestyksen toimittamista.

⁷ Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessään 23.10.2007 (dnro 1107/2/07) katsonut, että vaalilautakunnan puheenjohtaja oli, huomioon ottaen äänestyshuoneessa vallitsevan tilanteen, voinut olla antamatta lupaa valokuvan ottoon äänestyspaikalla.

Keräysjärjestelyistä ei myöskään saa syntyä äänestäjälle sellaista vaikutelmaa, että vaalikeräykseen osallistuminen olisi äänestämiseen liittyvä velvollisuus.

Keräystä toimittavalle lipasvartijalle ja lippaalle tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää sopiva tila. Tämän tilan tulee olla riittävän etäällä varsinaisesta äänestystilasta, esimerkiksi toisessa huoneessa, jotta keräys ei häiritse äänestystä eikä äänestäjiä. Lippaan säilytyksestä vastaa lipasvartija. Mikäli äänestyspaikan olosuhteet ovat sellaiset, että keräystoimintaa ei voida edellä mainittujen ehtojen mukaisesti järjestää tai mikäli keräys ei niiden mukaisesti suju, keräystä ei voida lainkaan toimittaa. Vaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia.

4.4.5 Oheistoiminta

Joissain kunnissa vaalipäivän äänestyspaikkana olevassa kiinteistössä tai sen läheisyydessä on järjestetty erilaista vaaleihin liittyvää oheistoimintaa, esimerkiksi lasten vaaleja, vaalikahvien tarjoamista äänestäjille tai arpajaisia. Mikäli tämäntyyppistä toimintaa järjestetään, vaalilautakunnan ei tule ottaa osaa sen järjestelyihin. Vaalilautakunnan tulee myös huolehtia siitä, että nämä toiminnot suoritetaan selkeästi äänestystilan ulkopuolella ja siten, etteivät ne millään lailla häiritse äänestystoimintaa.

4.4.6 Äänestäjien lemmikkieläimet

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry toimittaa vaalilautakuntien käyttöön äänestyspaikkojen ulko-oviin tarkoitettuja A4-kokoisia julisteita. Julisteessa on koiran kuva ja teksti ”Minä odotan ulkona, kun sinä äänestät”. Julisteen suositus ei koske opaskoiria eikä avustajakoiria. Vaalilautakuntia kehoitetaan ottamaan suositus tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon.⁸

4.5 Vaaliavustaja ja äänestäjän valitsema avustaja

4.5.1 Yleistä

Äänestäjän avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä äänestyslippuun voi toimia vain

⁸ Allergia-, Iho- ja Astmaliitto perustelee suositusta sillä, että näin voitaisiin estää eläinpiteelipölyn jääminen yleisiin tiloihin ja eläinallergisten äänestäjien ja vaaliviranomaisten oireiden paheneminen. Eläinpiteelipöly on voimakas herkistäjä, joka säilyy tiloissa pitkään ja pahentaa allergiaa tai astmaa sairastavien oireita.

- 1) vaalilautakunnan nimeämä vaaliavustaja tai
- 2) äänestäjän itsensä valitsema avustaja tai
- 3) äänestäjän niin halutessa vaalilautakunnan jäsen, jollei se viivytä äänestystä.

Avustajana, olipa hän vaaliavustaja, äänestäjän itsensä valitsema avustaja tai vaalilautakunnan jäsen, ei kuitenkaan saa olla henkilö, joka on ehdokkaana vaaleissa eikä myöskään ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustajalle on erityisesti korostettava, ettei hän missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

4.5.2 Vaaliavustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilain 73 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Avustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana "Vaaliavustaja", kaksikielisissä kunnissa "Vaaliavustaja Valbiträde".

Vaaliavustajan nimeäminen kuuluu vaalilautakunnan tehtäviin. Vaaliavustajia vaalilautakunta voi nimetä harkintansa mukaan useampiakin. Avustajaksi on mahdollista nimetä myös vaalilautakunnan varajäsen tai varsinainenkin jäsen. Tällöin kuitenkin tulee huolehtia siitä, että vaalilautakunta on koko vaalipäivän äänestyksen ajan päätösvaltainen eli vähintään kolmijäseninen. Sinä aikana, jolloin jäsen tai varajäsen on vaaliavustajana, hän ei siis toimi vaalilautakunnan jäsenenä.

Vaikka avustajan nimeääkin vaalilautakunta, on käytännössä keskusvaalilautakunnan etukäteen huolehdittava siitä, että vaalilautakunnan käytettävissä on yksi tai useampi sopiva ehdokas avustajaksi. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota avustajan riittävään kielitaitoon.

4.5.3 Äänestäjän valitsemat avustajat

Äänestäjät, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna **itse valitsemaansa** avustajaa äänestyspaikan vaaliavustajan sijaan. Tämä koskee sokeiden ja muiden vammaisten lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

Vaalilautakunta ratkaisee, kenen kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt ja kenellä siis tällä perusteella on oikeus valita avustajaksi haluamansa henkilö. Vaalilautakunnan on selvitettävä tällaisen avustajan nimi ja merkittävä se vaalipöytäkirjaan. Tietoja avustajista on käsiteltävä siten, etteivät ne ole muiden äänestäjien, esimerkiksi seuraavan avustettavan äänestäjän ja/tai hänen avustajansa, nähtävissä.

Äänestäjällä on myös oikeus käyttää halutessaan, edellä todetuin rajauksin, vaalilautakunnan jäsentä avustajana merkinnän tekemisessä äänestyslippuun, jollei se viivytä äänestystoimitusta.

5. VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN TOIMITTAMINEN

5.1 Äänestystoimituksen aloittaminen ja lopettaminen

5.1.1 Yleistä

Vaalipäivän äänestys on aloitettava sunnuntaina kello 9 ja sitä on jatkettava yhtäjaksoisesti kello 20 asti.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten sekä vaalilautakunnan nimeämien vaaliavustajien on ehdottomasti saavuttava äänestyspaikalle niin hyvissä ajoin, että äänestystoimitus voidaan aloittaa täsmällisesti. Mikäli vaalilautakunta käyttää äänioikeustietojärjestelmää, järjestelmään kirjautuminen on hyvä aloittaa jo noin kello 8.30.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on päätösvaltainen eli vähintään kolmijäseninen äänestystoimituksen alkaessa ja sen kaikissa vaiheissa.

Vaalipäivän äänestystä ei saa keskeyttää ennen kello 20. Sitä vastoin se voi jatkua myöhempäänkin, sillä kaikkien niiden äänestäjien, jotka ovat ennen kello 20 tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on annettava äänestää, ennen kuin äänestystoimitus lopetetaan. Odotustila on suljettava ja eristettävä siten, ettei enää uusia henkilöitä pääse tilaan kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

Vaalilautakunnan tulee erityisesti kiinnittää huomiota **vaalisalaisuuden säilymiseen** äänestystoimituksen kaikissa vaiheissa.

5.1.2 Vaaliurnan sulkeminen

Äänestystoimituksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä. Tämän jälkeen joko

- lukitaan urnan sisäkansi ja sen kahdesta avaimesta puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ottaa haltuunsa toisen ja joku lautakunnan jäsenistä toisen tai
- urna suljetaan käyttämällä sinetöimisnauhaa, johon vähintään puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ja joku jäsenistä merkitsevät nimikirjoituksensa.

Vaaliurnaa ei saa missään tilanteessa avata sen jälkeen, kun se on äänestystoimituksen alkaessa suljettu, ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

5.2 Äänestystoimituksen kulku

5.2.1 Äänestyksen vaiheet

Äänestystoimituksessa on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen, äänestyslipun antaminen sekä merkinnän tekeminen vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin (äänioikeustietojärjestelmään), jos vaalilautakunta sitä käyttää;

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun;

Vaihe 3: Äänestäjä esittää äänestyslipun leimattavaksi ja pudottaa leimatun äänestyslipun vaaliurna.

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen, äänestyslipun antaminen ja merkinnän tekeminen vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin

- Totea äänestäjän henkilöllisyys henkilökortista, passista, ajokortista tai muusta vastaavasta (kuvallisesta ja virallisesta) asiakirjasta.
- Etsi äänestäjän nimi vaaliluettelosta ja/tai äänioikeusrekisteristä.
- Anna äänestäjälle yksi äänestyslippu ja kehoita häntä menemään äänestyskoppiin.
- Tee vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin merkintä äänestäjän äänestämisestä joko tässä vaiheessa tai vasta sitten kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliurna.

1 (i) Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on ilmoitauduttava henkilökohtaisesti vaalilautakunnalle. Äänioikeutta ei missään tapauksessa saa käyttää asiamiehen välityksellä. Äänioikeutta

on käytettävä siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Ilmoittautuessaan äänestämään äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalilautakunnalle asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Tällaista asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalilautakunta tuntee äänestäjän (HE 175/1995 vp.).

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 15.1.1997 (dnro 978/1/96) todennut muun ohella seuraavaa: Vaalilainsäädäntö edellyttää äänestäjän selvitysvelvollisuutta henkilöllisyydestään äänestettäessä. Henkilöllisyyden selvitysvelvollisuutta on pidettävä myös äänestäjän edun mukaisena. Äänioikeuden toteutumisen kannalta on olennaista, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä vaaliluetteloon tehdään oikean henkilön kohdalle.

Mistä asiakirjasta äänestäjän henkilöllisyys voidaan todeta?

Äänestäjä voi todistaa henkilöllisyytensä voimassa olevalla poliisin antamalla henkilökortilla, passilla, ajokortilla tai kuvallisella Kela-kortilla.

Äänestäjän henkilöllisyyden voi todeta myös ulkomaisesta tai muusta sellaisesta voimassa olevasta henkilöllisyystodistuksesta, jossa on

- henkilön täydellinen nimi,
- syntymäaika,
- henkilön nimikirjoitus,
- todistuksen antajan leimalla leimattu henkilön valokuva sekä
- todistuksen antopäivä ja antajan allekirjoitus.

Olennaista on varmistua, että asiakirjan esittää sama henkilö, jonka valokuva on henkilöllisyystodistuksessa. Mikäli henkilöä ei esimerkiksi ajokortissa olevan vanhan valokuvan perusteella voi tunnistaa, selvitystä ei lähtökohtaisesti voida pitää riittävänä.

Henkilöllisyyden todistamiseen ei kelpaa pelkästään ilmoituskortti, eivätkä myöskään muut kuvattomat kortit ja asiakirjat.

Käräjäoikeus tuomitsi neljä vaalilautakunnan jäsentä sakkorangaistukseen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Vuoden 1996 yhdistetyissä kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalilautakunnan jäsenet eivät olleet tarkastaneet erään äänestäjän henkilöllisyyttä, vaan olivat antaneet hänen äänestää molemmissa vaaleissa pelkästään ilmoituskortin perusteella. Myöhemmin kuitenkin ilmeni, ettei ilmoituskortti ollut henkilön oma eikä hänellä alaikäisenä ollut edes

äänioikeutta. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota eikä korkein oikeus myöntänyt valituslupaa hovioikeuden päätökseen. Alaikäinen (12-v.) jätettiin tuomitsematta rangaistukseen, mutta hänelle ilmoituskortin antanut mies tuomittiin välillisenä tekijänä sakkorangastukseen vilpillisestä äänestämisestä. (Helsingin HO 28.5.1998, nro 1631)

Entä jos äänestäjä ei omista henkilöllisyystodistusta?

Äänioikeutetuille lähetetyssä ilmoituskortissa todetaan muun ohella, että henkilö, jolla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voi saada maksutta poliisilaitokselta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Korttia haettaessa on oltava mukana kaksi passikuvaa. Käytännössä väliaikaista henkilökorttia ei kuitenkaan enää voi hakea eikä saada vaalipäivänä.

Henkilöllisyyden tarkastamisesta joissakin erityistilanteissa

Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että jotkut, useimmiten iäkkäät äänioikeutetut eivät omista voimassa olevaa passia, ajokorttia tai muutenkaan vastaavaa asiakirjaa, eivätkä myöskään ole hankkineet tai voineet hankkia edellä mainittua maksutonta väliaikaista henkilökorttia. Mikäli vaalilautakunta ei tunne tällaista äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Tällaisissa tapauksissa vaalilautakunnan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana se pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissain tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjä saattaa myös esittää vanhentuneen kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Lisäksi äänestäjällä voi olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden.

Vaalilautakunnan on edellä sanotuissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään vaaliluteteloon oikean henkilön kohdalle. Edellä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä silloin kun vaalilautakunta pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 8.5.2012 (dnro OKV/98/1/2012) todennut muun ohella seuraavaa: Jos äänestäjä ei esitä vaalitoimitsijalle asiakirjaa, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden, äänestäjän on kyettävä muilla keinoilla vakuuttamaan vaalitoimitsija henkilöllisyydestään. Kysymys on virkavastuulla toimivan vaalitoimitsijan tapauskohtaisesta kokonaisarviosta. Jos toimintakyvyltään rajoittuneella äänestäjällä ei ole henkilöllisyystodistusta, vaan äänestäjän henkilöllisyy-

pyritään todistamaan, yleensä muiden selvitysten lisäksi, hänen saattajansa esittämällä suullisella selvityksellä, äänestäjän henkilöllisyydestä vakuuttuminen voi edellyttää selityksen saamista siihen, miksi äänestäjälle ei ole hankittu henkilöllisyystodistusta. [...] Lisäselvitystä pyydetessä on toimittava hienotunteisesti ja sovinnollisuutta edistäen. [...] Äänioikeuden käyttämisen oikeellisuuden varmistaminen on myös äänioikeutetun itsensä etu.

1 (ii) Äänestäjän äänioikeuden toteaminen

Vaalilautakunnan tulee tarkoin huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää, ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi. Äänestäjän äänioikeus todetaan vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä (äänioikeustietojärjestelmästä), jos vaalilautakunta sitä käyttää.

Äänestämistä koskevat merkinnät vaaliluettelossa ja äänioikeusrekisterissä eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

1 (ii.a) Äänestäjän äänioikeuden toteaminen vaaliluettelosta

Tehtävään määrätty vaalilautakunnan jäsen etsii vaaliluettelosta äänestäjän nimen. Äänioikeutetut on otettu vaaliluetteloon sukunimiensä mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Tafelsson Bror-Erik" löytyisi vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Lisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

Etsinnän nopeuttamiseksi vaalilautakunta voi pyytää äänestäjältä nähtäväkseen vaalilain 21 §:n mukaisen ilmoituskortin (**liite 3**). Ilmoituskorttia ei äänestäjältä kuitenkaan voi vaatia eikä sen puuttuminen estä äänestämästä. Ilmoituskortti annetaan äänestäjälle takaisin, jos tämä sitä pyytää. Mikäli äänestäjältä joudutaan kysymään henkilötunnusta, vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että paikalla olevat muut äänestäjät eivät kuule äänestäjän henkilötietoja.

On syytä huomata, että vaaliluettelossa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L

ja M-Ö. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa vaalilautakunnan harkinnan mukaan myös muista kohdista.

Vaaliluettelon käyttämisestä huomioitavaa

Vaalilautakunnan on järjestettävä äänioikeuden tarkastaminen vaaliluettelosta niin, että äänestäjä ei voi nähdä muiden äänioikeutettujen tietoja. Vaalilautakunta voi esimerkiksi käyttää pahvista tai muuta näkösuojaa vaaliluettelon ja äänestäjän välillä. Ilman näkösuojaa on mahdollista, että äänestäjä, joka kykenee lukemaan ylösalaisin olevaa tekstiä ja pystyy painamaan mieleensä lukemansa, voisi vaaliluettelosta saada selville äänioikeutettujen henkilötunnuksia. Vaalilautakunnan on hyvä huolehtia siitä, että äänestäjä pysyy riittävän etäällä vaalivirkailijasta silloin kun tämä etsii hänen nimeään vaaliluettelosta, samoin kuin siitä, että vaaliluetteloa muutoinkin säilytetään äänestyspaikalla huolellisesti.

Jos äänioikeutetun kohdalle on äänioikeusrekisteriin merkitty tieto ns. turva-kiellosta, hänen kohdallaan on vaaliluettelon sarakkeessa Huomautuksia merkintä T. Tällaisen äänioikeutetun osalta vaaliluettelossa olevat tiedot eivät ole julkisia edes vaalitoimituksen päättymisen jälkeen. Näitä tietoja tulee muutenkin käsitellä erityisen varoen eikä niitä saa luovuttaa ulkopuolisille.

Samannimiset henkilöt ja väärin kirjoitetut nimet

Jos vaaliluetteloon on merkitty useita samannimisiä henkilöitä, on henkilötunnuksen tai syntymäajan avulla selvítettävä, mikä nimi on oikea.

Mikäli vaaliluettelossa oleva nimi ei ole äänestäjän ilmoittaman nimen kanssa täysin yhtäpitävä (esimerkiksi vaaliluettelossa olevan painovirheen takia), ei äänestäjältä tämän johdosta pidä evätä äänioikeuden käyttämistä, jos eroavaisuus ei ole olennainen ja jos on lisäksi ilmeistä, että luettelossa oleva nimi ei voi tarkoittaa ketään toista henkilöä. Jos henkilön sukunimi on esimerkiksi avioliiton johdosta muuttunut äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen, voidaan hänen henkilöllisyydestään varmistua henkilötunnuksen perusteella.

Vaaliluetteloon tehdyt merkinnät ennakkoon äänestämisestä

Vaaliluetteloon on otettu vain ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon tai joiden ennakkoon äänestämistä ei ollut merkitty äänioikeusrekisteriin, kun vaaliluetteloiden tulostaminen aloitettiin.

Keskusvaalilautakunnan on tullut huolehtia siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut

ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakkoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä. Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnille keskusvaalilautakunta on tarvittaessa tehnyt niihin merkin­nät niistä ennakoon äänestäneistä, joiden äänestämistä ei ollut merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin vaaliluetteloiden tulostaminen aloitettiin. Näis­sä tapauksissa ennakoon äänestäneen äänioikeutetun kohdalle sarakkeeseen EKV-2023 on siten käsin merkitty E.

Mikäli henkilön nimeä ei löydy vaaliluettelosta tai henkilön nimen kohdalla on E, mutta äänestäjä ei oman ilmoituksensa mukaan ole äänestänyt ennakoon, asia tulee tarkistaa keskusvaalilautakunnasta. Keskusvaalilautakunnalla on hal­lussaan ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet sekä yhteys äänioikeusrekisteriin. Jos keskusvaalilautakunnasta ei löydy lähetekirjettä, jossa on kyseisen henkilön allekirjoitus, on ilmeistä, että henkilö ei ole äänestänyt ennakoon. Jos taas allekirjoitettu lähetekirje löytyy, henkilön on lähtökohtai­sesti katsottava käyttäneen äänioikeutensa ennakoon. Myös Digi- ja väestö­ tietovirasto pystyy äänioikeusrekisteristä selvittämään, onko henkilön kohdalle rekisteriin tehty merkintä äänestämisestä.

Mikäli vaalilautakunta pystyy luotettavasti selvittämään, ettei asianomainen äänestäjä vielä ole äänestänyt, häneltä ei tule evätä äänioikeuden käyttämis­tä. Mikäli vaalilautakunta on vakuuttunut siitä, että äänestäjä ei ole käyttänyt äänioikeuttaan, sen on pyrittävä selvittämään sekaannus niin, ettei äänestäjälle aiheudu haittaa. Näistä tai muista vastaavanlaisista tapauksista on tehtävä mer­kintä vaalipöytäkirjaan.

Eräitä poikkeustapauksia

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamatto­mana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallin­to-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut pää­ töstä sille tehtyyn valitukseen. Mikäli henkilö on ilmeisen virheellisesti vaalilain 26 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusre­ kisteristä tällaisen merkinnän. Jos poisto tehdään sen jälkeen, kun vaaliluette­ loiden tulostus on aloitettu, äänioikeutetun nimi ei tulostu vaaliluetteloon. Täl­ laisessa tapauksessa vaalilautakunnan on, tarvittaessa keskusvaalilautakunnan välityksellä, varmistauduttava siitä, että Digi- ja väestötietovirasto on tehnyt äänioikeusrekisteriin sanotunlaisen poiston, merkittävä henkilön nimi vaaliluet­ telon loppuun ja annettava hänen äänestää.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai kor­ keimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäl­ jennöksen vaalilautakunnalle.

1 (ii.b) Äänioikeuden toteaminen äänioikeusrekisteristä

Jos äänioikeusrekisteri (äänioikeustietojärjestelmä, ns. sähköinen vaaliluettelo) on käytössä äänestysalueessa, sen teknisestä käyttämisestä huolehtivat joko vaalilautakunnan jäsenet itse tai vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu avustava henkilöstö. Avustavan henkilöstön tulee kuitenkin toimia tehtävässään tarkasti vaalilautakunnan osoitusten mukaisesti. Vastuu merkintöjen tekemisestä äänioikeusrekisteriin on vaalilautakunnalla. Avustavina henkilöinä toimivien nimet tulee merkitä vaalipöytäkirjaan.

Äänioikeusrekisterin käyttäjä hakee äänestäjän tiedot näyttöruudulle henkilötunnuksen avulla. Henkilötunnus saadaan selville äänestäjän esittämästä henkilöllisyystodistuksesta, etsimällä se vaaliluettelosta taikka kysymällä sitä äänestäjältä itseltään tai puhelimitse keskusvaalilautakunnalta taikka Digi- ja väestötietovirastolta. Mikäli henkilötunnusta joudutaan kysymään, vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että paikalla olevat muut äänestäjät eivät kuule äänestäjän henkilötietoja.

Menettely äänioikeusrekisteriä käytettäessä selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle).

Jos äänioikeusrekisterin mukaan henkilö olisi jo käyttänyt äänioikeutensa äänestämällä ennakkoon, vaalilautakunnan on selvítettävä tilanne paperisesta vaaliluettelosta ja muutoin siten kuin edellä tässä ohjeessa selostetaan.

1 (iii) Äänestyslipun antaminen äänestäjälle

Tarkastettuaan vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu, vaalilautakunnan jäsen ojentaa äänestäjälle yhden ja ehdottomasti vain yhden äänestyslipun. Äänestyslippu annetaan äänestäjälle avattuna sisäpuoli (tekstipuoli) ylöspäin siten, että äänestyslipussa oleva teksti on oikein päin lipun vastaanottavan äänestäjän näkökulmasta (ja siis väärinpäin lippua antavan vaalilautakunnan jäsenen näkökulmasta). Samalla on varmistuttava siitä, että se on painoasultaan virheetön ja nimenomaan vuoden 2023 eduskuntavaaleissa käytettävä äänestyslippu.

Mikäli äänestyslippu on painoasultaan virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu. Virheellinen äänestyslippu on revittävä.

Aikaisemmissa vaaleissa on esiintynyt tapauksia, joissa vaaliurnasta on löydetty kaksi toisiinsa reunoista kiinnittynyttä äänestyslippua, joista toisessa (päällimmäisessä) on ollut äänestysmerkintä, mutta ei vaalileimaa ja toisessa vaalileima, mutta ei äänestysmerkintää. Tämä on saattanut johtua siitä, että äänestäjälle on vahingossa annettu kaksi toisiinsa kiinnittynyttä äänestyslippua, eikä äänestäjä ole huomannut tätä. Vaalilautakunnan on erityisesti tarkastettava, että tällaiset toisiinsa kiinnittyneet äänestysliput erotetaan toisistaan ja vain yksi äänestyslippu annetaan äänestäjälle.

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa äänestyslippu on seuraavanlainen:

Eduskuntavaalit 2023 Riksdagsval	N:o
---	----------------

Sitten kun äänestäjälle on annettu äänestyslippu, äänestäjää kehoitetaan tekemään äänestysmerkintä äänestyskopissa.

1 (iv) Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestämisestä

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin.

Merkintä äänestämisestä voidaan tehdä joko silloin, kun äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai vasta sitten, kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliluurnaan.

Merkintä vaaliluetteloon

Merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään vaaliluetteloon merkitsemällä äänestäjän nimen kohdalle sarakkeeseen **EKV-2023** joko **V** (iso V-kirjain), **X** (rasti) tai / (kenoviiva).

Merkinnät vaaliluetteloon on tehtävä huolellisesti. Puheenjohtaja voi joko määrätä tehtävään lautakunnan jäsenen tai itse huolehtia merkintöjen tekemisestä vaaliluetteloon.

Merkintä äänioikeusrekisteriin

Äänioikeusrekisteriä käytettäessä tarkistetaan ensin, että näytöllä ovat nimenomaan kyseisen äänestäjän tiedot. Sen jälkeen henkilön äänioikeus merkitään käytetyksi.

Tarkemmat menettelyt ja poikkeavat tilanteet (esimerkiksi jos äänestäjän tietoja ei ole äänioikeusrekisterissä tai jos on syötetty väärä henkilötunnus) selostetaan VAT-ohjeessa nro 4d.

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun

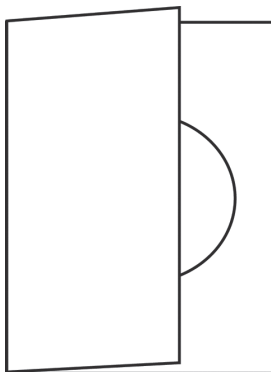
Äänestäjä merkitsee äänestyskopissa äänestyslippuun ehdokkaansa numeron ja palaa taitettu äänestyslippu mukanaan vaalilautakunnan luokse.

Äänestysmerkinnän tekeminen äänestyskopissa

Äänestäjän on tehtävä äänestysmerkintä äänestyslippuun äänestyskopissa siten, että vaalisalaisuus säilyy. Vaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule ottaa vastaan muualla kuin äänestyskopissa täytettyä äänestyslippua.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa.

Äänestäjän on tämän jälkeen taitettava äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taitekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle mennyt

äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Pilalle menneen äänestyslipun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalilautakunnan jäsen. Äänestäjälle on ilmoitettava, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja ottaa revityt palaset mukaansa.

Äänestysmerkinnän tekeminen muualla kuin äänestyskopissa

Vaalilain 76 §:n (496/2013) mukaan äänestysmerkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy. Tämä tarkoittaa lähinnä sellaisia tilanteita, joissa äänestyspaikka ei ole esteetön esimerkiksi liikuntarajoitteisille tai hyvin heikkokuntoisille äänestäjille.

Lainkohdan osalta eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) seuraavasti: ”Vaalisalaisuuden keskeisen merkityksen vuoksi perustuslakivaliokunta korostaa ehdotetun menettelyn poikkeuksellisuutta. Vaalipaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi. Muualla kuin äänestyskopissa äänestettäessä tärkeää on järjestää tilanne sellaiseksi, että äänestäjällä ei ole aihetta pelätä vaalisalaisuuden rikkoutumista. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että asiasta päättäminen kuuluu vaalilautakunnalle”.

Vuoden 2021 kuntavaaleissa ja 2022 aluevaaleissa lainkohtaa sovellettiin karanteenissa tai eristyksessä olevien henkilöiden äänestämisessä. Tarvittaessa näin voidaan toimia vaalilautakunnan harkinnan mukaan myös eduskuntavaaleissa.

Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sen pudotus vaaliurna

- Leimaa huolellisesti äänestäjän äänestyslippu ja kehoita äänestäjää pudottamaan se vaaliurna.
- Tee merkintä vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin äänestäjän äänestämisestä, jollet ole tehnyt sitä jo vaiheessa 1 (iv).

3 (i) Äänestyslipun leimaaminen

Sitten kun äänestäjä on palannut äänestyskopista, hän esittää taitetun äänestyslipun leimattavaksi lähinnä vaaliurnaa istuvalle vaalilautakunnan jäsenelle. Puheenjohtajan ei itse pidä huolehtia leimaamisesta, koska hänellä on vaalitoimituksen seuraamisessa riittävästi huolellisuutta vaativaa työtä.

Äänestyslippu on ehdottomasti leimattava. Leimaamisen laiminlyönti tekee äänestyslipun mitättömäksi. Puheenjohtajan ja lähinnä vaaliurnaa istuvan jäsenen on ehdottomasti valvottava, ettei äänestäjä erehdyksessä pane äänestyslippuaan urnaan ennen kuin lippu on leimattu.

Leima on lyötävä **keskelle** taitetun äänestyslipun kääntöpuolta ja siten, että siitä jää **selvä jälki**. Mikäli leimasin rikkoutuu tai siitä loppuu väriaine kesken vaalitoimituksen, vaalilautakunta ottaa käyttöön varalla olevan vaalileimasimen ja pyytää välittömästi keskusvaalilautakunnalta uuden leimasimen. Leimasinväriä ei enää vaalipäivän kuluessa tule lisätä, koska väriaine ei ehdi riittävästi imeytyä.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta oli havainnut tarkastamistaan äänestyslipuista lukuisia tapauksia, joissa leimaus oli ollut niin puutteellinen, ettei siitä näkynyt juuri muuta kuin ääriviivat. Äänestyslippu, jossa ei ole leimaa, on mitätön.

Äänestyslippuun saa löydä vain yhden leiman. Huonoa leimausta ei saa yrittää korjata niin, että lyödään toinen leima viereen. Jos leimaus ei onnistu riittävällä tavalla, lippu on revittävä ja äänestäjää on kehoitettava täyttämään uusi äänestyslippu.

Sitten kun äänestyslippu on leimattu, kehoitetaan äänestäjää pudottamaan se vaaliurnaan.

3 (ii) Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestämisestä

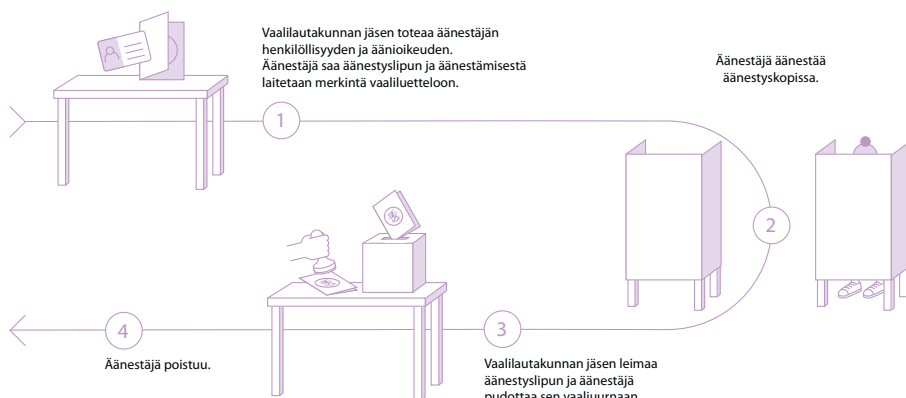
Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestäjän äänestämisestä voidaan tehdä joko silloin, kun äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai vasta sitten, kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliurnaan. Merkinnän tekeminen selostetaan aiempaan kohdassa 1 (iv).

5.2.2 Vaiheet 1–3: Yhteenveto

Äänestystoimituksen kulkua voidaan yksinkertaistettuna kuvata seuraavasti:

Äänestäjä	Vaalilautakunta
1) Äänestäjä ilmoittautuu vaalilautakunnalle ja selvittää henkilöllisyytensä.	
	a) Puheenjohtaja/jäsen etsii vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä äänestäjän nimen (ja tarvittaessa tarkastaa, ettei tämä ole äänestänyt ennakoon) ja tekee vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin merkinnän äänestämisestä.
	b) Jäsen antaa äänestäjälle äänestyslipun.
2) Äänestäjä vastaanottaa äänestyslipun.	
3) Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun äänestyskopissa.	
4) Äänestäjä ojentaa äänestyslipun leimattavaksi.	
	c) Jäsen leimaa äänestyslipun ja kehottaa äänestäjää pudottamaan äänestyslipun vaaliurnaan.
5) Äänestäjä pudottaa äänestyslipun vaaliurnaan.	
6) Äänestäjä poistuu.	

Vaalipäivän äänestyksen kulkua voidaan havainnollistaa seuraavan kuvan avulla:

5.3 Äänestystoimituksen päättäminen

Vaalipäivän äänestyksen tulee jatkua yhtäjaksoisesti kello 20 saakka. Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ennen kello 20 ovat tulleet saapuville, on oikeus äänestää. Tasan kello 20 on suljettava pääsy huoneeseen tai paikkaan, jossa äänestäjät odottavat vuoroaan.

Kun kaikki ne äänioikeutetut, jotka vaalipäivän iltana kello 20 mennessä ovat tulleet saapuville, ovat äänestäneet, julistaa vaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi. Kellonaika, jolloin tämä tapahtuu, on merkittävä vaalipöytäkirjaan.

Tämän jälkeen ryhdytään toimenpiteisiin äänestyslippujen lukumäärän ja niiden henkilöiden lukumäärän laskemiseksi, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin ja mahdollisesti vaalipöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

6. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA

6.1 Yleistä

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen järjestäminen ja laskeminen (alustava ääntenlaskenta) keskeytyksettä loppuun. Sitä ei voida välillä keskeyttää myöhäisen ajan eikä muunkaan syyn takia. Alustava ääntenlaskenta on suoritettava päätösvaltaisen vaalilautakunnan läsnä ollessa.

Vaalilautakunnalla on tarvittaessa oikeus ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten. Laskennassa avustavana henkilöstönä tulevat kysymykseen lähinnä vaalilautakunnan varajäsenet ja vaaliavustajat. Muiden henkilöiden osalta asiasta tulee sopia keskusvaalilautakunnan kanssa hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Avustavien henkilöiden nimet tulee merkitä vaalipöytäkirjaan.

Vaalilautakunnan suorittaessa alustavaa ääntenlaskentaa voivat saapuvilla olla

- puolueiden ja valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet tai heidän kyseistä vaalilautakuntaa varten erikseen kirjallisesti valtuuttamansa henkilöt; sekä
- oikeusministeriön tai kunnan keskusvaalilautakunnan valtuuttamat vaalitarkkailijat, kuten kansainvälisen järjestön vaalitarkkailijat.

Saapuvilla olevien nimet on merkittävä vaalipöytäkirjaan (ks. luku 7). Jos saapuvilla oleva henkilö on paikalla valtuutettuna henkilönä, on hänen valtakirjansa liitettävä vaalipöytäkirjaan.

6.2 Vaalilautakunnan toimenpiteet

6.2.1 Yleistä

Vaalilautakunta ei saa sulkea äänestyslippuja päällykseen eikä lähettää niitä keskusvaalilautakunnalle ennen kuin

- alustava ääntenlaskenta on suoritettu loppuun ja
- alustavan ääntenlaskennan tulos on tiedotettu kunnan ilmoituskeskukselle tai, jos vaalilautakunta käyttää vaalitietojärjestelmän ns. suoraa tallennusta, tulos on tallennettu laskentajärjestelmään.

Keskusvaalilautakunta (ilmoituskeskus) toimittaa vaalilautakunnille alustavan ääntenlaskennan tiedotuslomakkeita sekä antaa ohjeet siitä, miten tulostiedot sille ilmoitetaan tai toimitetaan.

Vaalilautakunnat eivät suorita tiedottamista tiedotusvälineille.

6.2.2 Äänestyslippujen laskenta

Äänestyslippuja käsitellessään vaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä, eikä myöskään leimata mahdollisesti leimaamattomia äänestyslippuja. Äänestyslippujen käsittely on järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättäneeksi vaalilautakunta toimii seuraavasti.

VAIHE 1 (NOPEA LASKENTA JA TIEDOTUS):

- 1) Ilmoitetaan viimeistään klo 20.15 ilmoituskeskukselle (puhelimitse tai muulla keskusvaalilautakunnan määräämällä tavalla) alustava tieto vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärästä. Vaalilautakunnan tulee seurata äänestäjien määrän kehittymistä jo ennen äänestystoimituksen päättymistä siten, että äänestäneiden alustava lukumäärä voidaan todeta mahdollisimman pian vaalihuoneiston sulkemisen jälkeen. Vaalilautakunta voi esimerkiksi pitää äänestäneistä erillistä kirjanpitoa, seurata äänestyslippujen käyttöä (liput on pakattu 100 kappaleen nippuihin) tai laskea äänestäneiden lukumäärät vaaliluettelosta. Lukumäärä merkitään laskentalomakkeelle 2 ("Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä") ja ilmoitetaan sen mukaisena ilmoituskeskukselle.

Vaalilautakunnan, joka on käyttänyt yhtäjaksoisesti sähköistä vaaliluetteloa koko vaalipäivän, tulee merkitä järjestelmään vaalipäivän äänestys päättäneeksi kuittaamalla sähköisen vaaliluettelon käyttö lopetetuksi (ks. VAT-ohje 4d). Sen jälkeen keskusvaalilautakunta näkee äänestäneiden lukumäärän suoraan järjestelmästä, eikä vaalilautakunnan tarvitse enää erikseen ilmoittaa sitä.

Jos vaalilautakunta ei käytä äänioikeusrekisteriä, mutta käyttää laskentajärjestelmää, se merkitsee vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän laskentajärjestelmään klo 20.15 mennessä. Tällöinkään vaalilautakunnan ei tarvitse enää ilmoittaa lukumäärää keskusvaalilautakunnalle erikseen (ks. VAT-ohje 4d).

- 2) Avataan vaaliurna ja otetaan äänestysliput urnasta.
- 3) Ryhmitellään kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput omiksi ryhmikseen ja mitättömiksi ehdotettavat äänestysliput omaksi ryhmäkseen, lasketaan kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä ja merkitään saadut lukumäärät laskentalomakkeelle 3 ("Vaalipäivän äänet, alustava laskenta").

Tämän vaiheen laskennassa on tärkeää, että alustavat tiedot vaalien tuloksesta saadaan nopeasti. Vaalilautakunnan ei siten tule tuhjata aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen, vaan tarkempi laskenta (tarkastus) vaalilautakunnan tulee suorittaa seuraavassa vaiheessa.

- 4) Ilmoitetaan ilmoituskeskukselle (keskusvaalilautakunnan määräämällä tavalla) tai, jos vaalilautakunta käyttää laskentajärjestelmää, tallennetaan järjestelmään edellisen kohdan laskennan mukaiset kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät ja mitättömien äänten lukumäärä. Ilmoitus tai tallennus on tehtävä viimeistään klo 22. Jos laskenta ei tähän mennessä ehdi valmistua, on siitä ilmoitettava ilmoituskeskukselle.

VAIHE 2 (TARKASTUS VAIHEEN 1 POHJALTA):

Koska alustava tieto äänestäneiden lukumäärästä ja alustavan laskennan tulostiedot on tässä vaiheessa jo ilmoitettu ilmoituskeskukselle, voidaan nämä vaiheen 2 toimenpiteet suorittaa hieman rauhallisemmassa aikataulussa. Nämä toimenpiteet, samoin kuin vaalipöytäkirjan ja sen liitteen täyttäminen on suoritettava suurta huolellisuutta noudattaen.

- 5) Lasketaan urnasta otettujen äänestyslippujen kokonaislukumäärä.
- 6) Lasketaan vaaliluettelosta tai tarkastetaan äänioikeusrekisteristä (ja tarvittaessa myös vaalipöytäkirjasta) vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden kokonaislukumäärä.
- 7) Verrataan äänestyslippujen ja äänestäjien lukumääriä, joiden tulee olla samat. Jos luvut poikkeavat toisistaan, on äänestysliput ja vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin ja mahdollisesti vaalipöytäkirjaan tehty merkinnät laskettava uudelleen, kunnes saadaan täysin luotettava selvitys vaaliurnassa olleiden äänestyslippujen lukumäärästä. Mikäli lukumäärät edelleen poikkeavat toisistaan, on erotuksen syy tutkittava ja asia syineen merkittävä vaalipöytäkirjaan.
- 8) Tarkastetaan äänestysliput seuraavasti:
 - Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi ja niiden kokonaislukumäärä lasketaan.

Äänestyslippu on mitätön, jos

- a) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;
- b) äänestyslippua ei ole leimattu;
- c) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa; sekä
- d) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

Milloin äänestyslippuja tarkastettaessa ei ole täysin selvää, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään. Tämä mahdollistaa sen, että vaalipiirilautakunta saa käsiteltäväkseen ja ratkaistavakseen kaikki mitättömiksi ehdotetut tai muuten epäselvät äänestysliput.

- Hyväksyttäväksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat eri ryhminä. Kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät ja hyväksyttäväksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan.
 - Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäväksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärät lasketaan yhteen. Summan tulee olla sama kuin vaaliurnasta otettujen äänestyslippujen kokonaismäärä.
- 9) Merkitään vaalipöytäkirjan ja sen liitelomakkeen (laskentalomake 4) asianomaisiin kohtiin
- vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden naisten ja miesten lukumäärät sekä äänestäneiden kokonaismäärä,
 - vaaliurnassa olleiden äänestyslippujen kokonaismäärä,
 - tarkastuksessa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä,
 - tarkastuksessa hyväksyttäväksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä sekä
 - kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät.

Mikäli vaalilautakunta havaitsee tarkastusvaiheessa, että tarkastuksen tulos poikkeaa ilmoituskeskukselle ilmoitetusta tai laskentajärjestelmään tallennetusta tuloksesta (Vaihe 1, kohta 4), jää vaalilautakunnan harkintaan, onko syytä tehdä uusi ilmoitus tai tallennus. Se on syytä tehdä silloin, jos poikkeama on merkittävä.

7. VAALIPÖYTÄKIRJAN PITÄMINEN JA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN LOPETTAMINEN

7.1 Yleistä

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipäivän äänestyksestä vaalipöytäkirjaa.

Vaalipöytäkirja laaditaan täyttämällä vaalipöytäkirjalomake (vaalilomake nro 8). Vaalipöytäkirjaan kuuluu erillinen liite (laskentalomake 4, "Vaalipöytäkirjan liite"), jolle merkitään kunkin ehdokkaan hyväksi annettujen äänestyslippujen lukumäärät.

Vaalipöytäkirja voidaan myös laatia sähköisesti vaalitietojärjestelmää käyttämällä. Tarkemmat ohjeet sähköisen vaalipöytäkirjan laatimisesta ovat VAT-ohjeessa nro 4d. Seuraavat ohjeet koskevat vain manuaalisesti laadittavaa vaalipöytäkirjaa.

Pöytäkirja ja sen liite tulee laatia huolellisesti tässä vaaliohjeessa edellytetyllä tavalla. Lyijykynää ei saa käyttää. Tämän ohjeen liitteenä 4 on esimerkki vaalipöytäkirjalomakkeen täyttämisestä.

Mikäli vaalipiirilautakunta äänestyslippujen tarkastuslaskennan yhteydessä havaitsee vaalipöytäkirjan puutteelliseksi, se voi pyytää jälkikäteen vaalilautakunnalta selvitystä asiasta.

7.2 Vaalipöytäkirjaan merkittävät tiedot

Vaalipöytäkirjan 1. sivulle merkitään:

- 1) vaalien nimi (eduskuntavaalit 2023), vaalipiiri, kunta, äänestysalueen numero ja nimi sekä
- 2) vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten nimet, vaaliavustajien nimet ja äänestäjien itsensä valitsemien avustajien nimet, vaalilautakunnan mahdollisesti käyttämän avustavan henkilökunnan nimet sekä pöytäkirjanpitäjän nimi.

Vaalipöytäkirjan 2. sivulle merkitään:

- 3) vaalilautakunnan jäsenten, vaaliavustajien ja avustavan henkilöstön saapuvillaoloajat.

Vaalipöytäkirjan 3. sivulle merkitään:

- 4) vaaliluettelon osoittama äänestysalueen äänioikeutettujen lukumäärä ja jakautuminen sukupuolen mukaan sekä vaaliluettelon kansilehden laskelmasivun mukaan ennakolta äänestäneiden lukumäärä ja jakautuminen sukupuolen mukaan;
- 5) kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 6) vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden lukumäärä (miehet, naiset, yhteensä);
- 7) annettujen äänestyslippujen kokonaislukumäärä ja mitättömiksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä;
- 8) kunkin ehdokkaan hyväksi annettujen äänestyslippujen lukumäärät ja vaalilautakunnan mitättömäksi katsomien äänestyslippujen lukumäärä (nämä merkitään vaalipöytäkirjan liitelomakkeeseen);
- 9) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; sekä
- 10) äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden tai heidän valtuuttamiensa henkilöiden nimet. Valtuutettujen henkilöiden valtakirjat on otettava liitteeksi.

Vaalipöytäkirjan 4. sivulle merkitään:

- 11) että vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättä jääneet äänestysliput tai palautti käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle;
- 12) huomautukset vaalipäivän äänestyksen säännölliseen kulkuun vaikuttaneista seikoista, esimerkiksi:
 - jos toimitus ylivoimaisen esteen takia on ollut pakko keskeyttää;
 - tieto äänestäjän itsensä valitsemasta avustajasta;
 - pienten äänestysalueiden osalta tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johtuvasta vaalilain 82 §:n mukaisesta menettelystä;
 - merkinnät niistä keskusvaalilautakunnan jäsenistä, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin vaalilain 82 §:n 5 momentissa säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaant pantujen äänestyslippujen lukumäärästä ja kellonajasta, jolloin vaalikuoret tuotiin;
 - tieto siitä, jos äänestäjän äänestys on otettu vastaan ulkona.
 - tieto muista mahdollisista poikkeamista tai häiriötilanteista äänestyspaikalla
- 13) että pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu; sekä
- 14) pöytäkirjanpitäjän, puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä vähintään yhden jäsenen allekirjoitukset.

7.3 Vaalipöytäkirjan liitteen täyttäminen

Myös vaalipöytäkirjan liite eli laskentalomake 4 on täytettävä huolellisesti ja selvällä käsialalla. Tämän ohjeen **liitteen 4 lopussa** on esimerkki vaalipöytäkirjan liitteen täyttämisestä.

Jos vaalilautakunta käyttää tuloslaskentajärjestelmää, se voi hyödyntää järjestelmän käyttöä vaalipöytäkirjan liitteen laatimisessa. Tarkemmat ohjeet tältä osin VAT-ohjeessa 4d.

7.4 Vaalipäivän äänestyksen lopettaminen

Vaalipäivän äänestys lopetetaan siten, että pöytäkirjanpitäjä allekirjoittaa vaalipöytäkirjan, pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin.

8. JÄLKITOIMENPITEET

8.1 Äänestyslippujen paketointi

Sen jälkeen, kun äänestyslippujen alustava ääntenlaskenta on suoritettu ja siitä on tiedotettu ilmoituskeskukselle tai tallennettu se laskentajärjestelmään, pannaan hyväksyttäväksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipuikseen. Omaksi nipukseen pannaan myös mitättömiksi ehdotetut äänestysliput.

Niput suljetaan kestäväään päällykseen, joka sidotaan huolellisesti narulla tai paketointiteipillä. Päällys sinetöidään niin, ettei sitä voida avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Sinetöimisen kellonaika on merkittävä vaalipöytäkirjaan. Lopuksi päällykseen merkitään vaalipiirilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä esimerkiksi seuraavasti:

Vastaanottaja:

Lapin vaalipiirilautakunta

Sisältää 432 kpl äänestyslippuja, jotka on annettu Kemian kaupungin äänestysalueella n:o 002 vuoden 2023 eduskuntavaaleissa

Lähettäjä:

Äänestysalueen n:o 002 vaalilautakunta

8.2 Vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

Täytetty ja allekirjoitettu vaalipöytäkirja liitteineen suljetaan kirjekuoreen, joka sinetöidään. Kuoreen kirjoitetaan vaalipiirilautakunnan osoite sekä merkintä sisällöstä ja lähettäjistä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja jonkun sen muista jäsenistä on yhdessä vietävä viipymättä vaalipiirilautakunnalle

- 1) äänestysliput sisältävä lähetyksen sekä
- 2) vaalipöytäkirjan sisältävä kuori.

Vaalipiirilautakunta voi kuitenkin määrätä näiden lähetysten muunkinlaisesta toimittamisesta. Vaalipiirilautakunta antaa vaalilautakunnille (joko suoraan tai keskusvaalilautakunnan välityksellä) hyvissä ajoin ohjeet, miten toimitaan.

Lähetysten tulee olla perillä vaalipiirilautakunnassa sen ilmoittamana ajankohdana.

8.3 Vaaliluettelon Laskelma –sivun täyttäminen

Ennen kuin vaaliluettelo palautetaan keskusvaalilautakunnalle, vaalilautakunnan on merkittävä vaaliluettelon alussa olevalle Laskelma –sivulle vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä (miehet, naiset, yhteensä). Lisäksi sen vaalilautakunnan, jonka äänestysalueeseen on merkitty ulkosuomalaiset, on merkittävä laskelmaan vastaavasti vaalipäivänä äänestäneiden ulkosuomalaisten lukumäärä.

Samat tilastotiedot on tullut merkitä myös vaalipöytäkirjan liite –lomakkeelle, joten luvut voi siirtää vaaliluettelon laskelmasivulle sieltä.

8.4 Palautukset keskusvaalilautakunnalle

Vaalilautakunnan on palautettava keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla

- 1) vaaliluettelo, jonka laskelmasivu on edellä sanotun mukaisesti huolellisesti täytetty,
- 2) vaalileimasimet sekä
- 3) käyttämättömät vaalipöytäkirjalomakkeet, sinetöimisvälineet sekä tarvikkeet.

8.5 Asiakirjojen hävittäminen

Vaalilautakunnan on vaalitoimituksen jälkeen hävitettävä (esimerkiksi repimällä)

- kaikki käyttämättä jääneet äänestysliput, joiden hävittämisestä on tullut tehdä merkintä vaalipöytäkirjaan (ks. luku 7), sekä vaalipöytäkirjan liite -lomakkeet
- ehdokaslistojen yhdistelmät sekä
- äänestäjien vaalilautakunnalle mahdollisesti jättämät ilmoituskortit.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin määrätä, että nämä asiakirjat palautetaan sille muun materiaalin yhteydessä jolloin se suorittaa hävittämisen keskitetysti.

8.6 Äänioikeustietojärjestelmän käyttöön liittyvät jälkitoimenpiteet

Jos äänestysalueessa on käytetty äänioikeustietojärjestelmää, vaalilautakunnan on suoritettava äänestyspäivän lopuksi VAT-ohjeessa nro 4d selostetut työasemiin kohdistuvat jälkitoimenpiteet. Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin määrätä, että vaalilautakunta palauttaa työasemat keskusvaalilautakunnalle ja se suorittaa kyseiset jälkitoimenpiteet keskitetysti koko kunnan osalta.

9. PIENET ÄÄNESTYSALUEET JA NIIHIN YHDISTETTÄVÄT ÄÄNESTYSALUEET

HUOMAUTUS: Tämä luku koskee vain niitä vaalilautakuntia, joiden äänestysalueen kunnan keskusvaalilautakunta on määrännyt pieneksi äänestysalueeksi tai toiseen pieneen äänestysalueeseen yhdistettäväksi äänestysalueeksi.

9.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos 1) äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

Kohdissa 1 ja 2 tarkoitetuissa tapauksissa keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Kohdassa 3 tarkoitettussa tapauksessa keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakkoääniin ja vaalipäivän ääniin.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa hyvissä ajoin vaalilautakunnalle, jos äänestysalue on pieni äänestysalue tai sellaiseen yhdistettävä.

9.2 Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 9.2.1. käsitellään niitä tilanteita, jossa vain yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.
- luvussa 9.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.

9.2.1 Yhden äänestysalueen ennakkoäänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä,

keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta vie vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät ennakkoäänät vaalipäivänä äänestysalueen vaaliurna, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa vaalilautakunnalle hyvissä ajoin ennen vaalipäivää, kumpaa vaihtoehtoa noudatetaan.

VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta vie äänestysliput keskusvaalilautakunnalle

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestäjien määrä laskettava, äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestävään päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirja ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällyksiin merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden jäsenen on viipymättä vietävä lähetykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamistavasta, esimerkiksi siten, että lähetykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta tuo ennakkoäänestyksen äänestysliput äänestysalueen vaaliurna

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä vietävä äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän on vaalilautakunnan nähden avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttäen otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliurna. Tällä tavoin äänestysalueen äänestäjien antamat ennakkoäänät sekoittuvat vaalipäivän ääniin ja äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunnan sijasta vaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa etukäteen sen ajankohdan, jolloin vaalikuorten tuojat osapuilleen saapuvat äänestysalueelle. Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

9.2.2 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ilmoittaa kyseisille vaalilautakunnille, että niiden on toimitettava vaalipäivän äänestysliput niitä laskematta keskusvaalilautakuntaan (toimintaohjeet ks. edellisen luvun kohta VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta vie äänestysliput keskusvaalilautakunnalle).

Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10. MUITA OHJEITA

10.1 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä ja vaaliviranomaisten yhteystietoja.

10.2 Digi- ja väestötietoviraston päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten vaalipäivänä kello 9–20 puhelinnumerossa 0295 535 530.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön **henkilötunnus**, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo **ennen soittoa**.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakkoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisiä äänestysohjeita (henkilöllisyystodistus mukaan jne.) sekä autetaan kirjeäänestysmateriaalin tilaukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Eduskuntavaaleissa on käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

10.4 Neuvonta ongelmatilanteissa

Vaalitoimituksen moitteettoman sujumisen kannalta on tärkeää, että vaalilainsäädännöksiin sekä annettuihin määräyksiin ja ohjeisiin tutustutaan tarkasti. Mikäli jossakin suhteessa ilmenee epätietoisuutta, on asia selvitettävä hyvissä ajoin tiedustelemalla asiaa kunnan keskusvaalilautakunnalta.

LIITE 1

Eräitä määräaikoja vuoden 2023 eduskuntavaaleissa

Vaalipäivä 2.4.2023

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Elo-syyskuu 2021		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Elokuu 2022 viimeistään		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
2.10.2022 aikaisintaan		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien eduskuntavaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen alkaa	²
2.10.2022		Puolue	Eduskuntavaalien kampanja-aika alkaa	³
Marraskuu 2022 (hyvissä ajoin)		Valtioneuvosto	Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken [väestötietojärjestelmässä 31.10.2022 olevien tietojen mukaan]	6 §
Hyvissä ajoin		Aluehallintovirasto	Vaalipiirilautakuntien asettaminen	11 § 1 ja 2 mom.
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus eduskuntavaaleissa ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Ennakkoäänestyspaikkoina olevien muiden kuin ympärivuorokautista hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen	9 § 1 mom. 3) kohta

¹ Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² L ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (683/2010) 8 § 3 mom.

Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 §
Maanantai 2.1.2023 aikaisintaan		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
Perjantai 13.1.2023 klo 12 viimeistään		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmän kautta	13 § 4 mom.
Perjantai 13.1.2023 klo 12 viimeistään ⁴		Kunnanhallitus/keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmän kautta	9 § 4 mom.
Perjantai 13.1.2023 klo 12 viimeistään		Kunnanhallitus/keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmän kautta	9 § 4 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.

⁴ Vaalilain mukainen viimeinen ajankohta olisi perjantai 10.2.2023, mutta oikeusministeriön kirjeestä 14.9.2022 VN/12272/2022 ilmenevästä syystä (jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen) johtuen ilmoitukset tulee tehdä viimeistään 13.1.2023.

Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.
Perjantai 10.2.2023 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Maanantai 13.2.2023 viimeistään	48.	Vaalipiirilautakunta	Päätös ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä Päätöksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille, pantava nähtäville vaalipiirilautakunnan kokoushuoneistossa ja julkaistava virallisessa lehdessä	34 §
Maanantai 13.2.2023 viimeistään	48.	Oikeusministeriö	Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen vaalipiirilautakunnille	32 §
Maanantai 13.2.2023 viimeistään	48.	Puolue	Vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä ilmoittaminen vaalipiirilautakunnalle	120 § 4 mom.
Keskiviikko 15.2.2023 viimeistään	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
Maanantai 20.2.2023	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Tiistai 21.2.2023 ennen kello 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava vaalipiirilautakunnalle	121 §, 123 § ja 125 § 1 mom.
Maanantai 27.3.2023	34.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	36 § 37 §

Keskiviikko 1.3.2023 ennen kello 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §
Keskiviikko 1.3.2023 kello 16 jälkeen	32.	Vaalipiirilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Torstai 2.3.2023 ennen kello 12	31.	Vaaliasiamies	Puolueen tai valitsijayhdistyksen, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, ehdokashakemuksen peruutus	40 § 2 mom.
Torstai 2.3.2023 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
Torstai 2.3.2023 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
Ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Vaalipiirilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmien jakelu	44 §
Torstai 2.3.2023	31.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä lisäksi iän vaalipäivänä ja henkilötunnuksen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
Torstai 2.3.2023 aikaisintaan	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Ehdokaslistojen laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁵
Torstai 9.3.2023 viimeistään	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.

⁵ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §

Keskiviikko 15.3.2023	18.	Vaalitoimitsija	Ennakoäänestys voidaan aloittaa suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Perjantai 17.3.2023 ennen kello 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.
Maanantai 20.3.2023 viimeistään	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä Digi- ja väestötietoviraston päätöksen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Tiistai 21.3.2023 ennen klo 12:ta	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Tiistai 21.3.2023 ennen klo 12:ta	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Itseoikaisuina tehdyistä päätöksistä aiheutuvien merkintöjen tekeminen äänioikeusrekisteriin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom. sekä 26 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla on merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
Tiistai 21.3.2023 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Tiistai 21.3.2023 ennen kello 16 viimeistään	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa kotiäänestyksen	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
Keskiviikko 22.3.2023	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen	47 § 1 mom.

			edustustoissa sekä kotiaänestysten aloittaminen	
Lauantai 25.3.2023	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakkoäänestysten lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
Tiistai 28.3.2023	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestysten lopettaminen kotimaassa ja kotiaänestysten lopettaminen	47 § 1 mom.
Keskiviikko 29.3.2023 kello 18 alkaen ⁶	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen kuntien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Perjantai 31.3.2023 ennen klo 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 31.3.2023 kello 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakkoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Lauantai 1.4.2023 viimeistään	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakkoilmoituksen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁷
Sunnuntai 2.4.2023 kello 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §, 107 § 1 mom. ja 189 § 1 mom.
Sunnuntai 2.4.2023 aikaisintaan kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakkoäännten (ml. kirjeäännten) laskeminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 2.4.2023 kello 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §

⁶ Tulostamisen valmistelujen vuoksi äänioikeusrekisteri suljetaan käyttäjiltä tuntia ennen vaalilain 71 § 1 momentissa säädettyä määräaika.

⁷ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Maanantai 3.4.2023 viimeistään kello 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
Keskiviikko 5.4.2023 viimeistään kello 18 aloitet- tavassa kokouksessa	3.	Vaalipiirilautakunta	Vaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen, valtakirjojen laatiminen ja toimittaminen eduskuntaan annettavaksi vali- tuille sekä tiedottaminen vaa- lien tuloksesta	94 §
Sunnuntai 16.4.2023 viimeistään		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien eduskuntavaalien vaalikampanjan toteuttamisku- lujen aiheutuminen päättyy	⁸
Sunnuntai 16.4.2023 viimeistään		Puolue	Eduskuntavaalien kampanja- aika päättyy	⁹
Vaalien tuloksen tultua lain- voimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
Maanantai 5.6.2023 viimeis- tään		Kansanedustaja ja va- raedustaja	Vaalirahoitusilmoituksen teke- minen Valtiontalouden tarkas- tusvirastolle	¹⁰
Viimeistään 2.1.2024 ja vaali- kauden kaikkina vuosina tar- vittaessa		Kansanedustaja ja va- raedustaja (tarvitta- essa)	Jälki-ilmoituksen toimittaminen vaalirahoituksesta Valtiontalou- den tarkastusvirastolle	¹¹

⁸ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

⁹ Puoluelaki 8 § 3 mom.

¹⁰ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

¹¹ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 a §.

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 29.3.2023 klo 19:00

VALLÄNGD

(läge I) 29.3.2023 kl 19:00

Eduskuntavaalit 2023

Riksdagsvalet 2023

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

003 Ylämäki

RÖSTNINGSOMRÅDE:

003 Ylämäki

LIITE 2b

LASKELMA UTRÄKNING 922/003

EKV-2023 RDV-2023	Tilanne 1 29.03.2023 klo 19:00 Läge 1 29.03.2023 kl 19:00			Tilanne 2 31.03.2023 klo 19:00 Läge 2 31.03.2023 kl 19:00		
	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt
Äänioikeutettuja						
Röstberättigade						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset	374	369	743			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	374	369	743			
Totalt						
Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet						
Röstande på förhand och per brev						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset	133	150	283			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	133	150	283			
Totalt						
Vaalipäivänä äänioikeutetut						
Röstberättigade på valdagen						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset	241	219	460			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	241	219	460			
Totalt						
Vaalipäivänä äänestäneet						
Röstande på valdagen						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset						
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset						
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet						
Röstande på valet						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset						
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset						
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä						
Totalt						

Ohje keskusvaalilautakunnalle:

Jos ennakköäänestys tai kirjeäänestys hyväksytään vaaliluettelon tulostamisen jälkeen, merkitse äänestäneen kohdalle E-kirjain sarakkeeseen, jossa on vaalien nimilyhenne ja vuosiluku (lisätietoa vaaliohjeessa nro 1).

Anvisning till centralvalnämnden:

Om en förhandsröstning eller en brevöstning godkänns efter att vallängden har skrivits ut, ska du vid personen som röstat anteckna ett E i kolumnen med valets namnförkortning och årtal (mer information om detta i valanvisning nr. 1).

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Kunta
Kommun

922
Vesilahti
Vesilahti

Äänestysalue
Röstningsområde

003
Ylämäki
Ylämäki

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skijl inte sidorna ur vallängden

Ei käytössä Inte i bruk	EKV-2023 RDV-2023	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadsländ	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
				AHONEN ANNELI MARJAANA			
		M		AHONEN KARRI-PETTERI			
				AHONEN MERJA HANNELE			
				AJOSMÄKI ANNIKKI KATARIINA			
				ALAKOSKI MERI TUULIA			
		M		ALAKOSKI PASI PÄIVIÖ			
		M		ALHO ARI EERO JUHANI			
		M		ALI-LÖYTTY HARRI VELI			
				ALI-LÖYTTY MARJA-LEENA			
		M		ANTTILA PEKKA TAPANI			
				ANTTONEN MARIKA KRISTIINA			
				ARVELA HANNA KATRIINA			
				BAMBERG TERHI KYLLIKKI			
				EKLIN LAURA KATRIINA			
		M		EKLIN RAINE JOHANNES			
				ERKKILÄ TUULA AULIKKI			
		M		ERONEN HANNU TOPIAS			
		M		ERONEN JYRI VESA PETTERI			
		M		ESKOLA KAUKO JALMARI			
				ESKOLA KIRSI SISKO ANNIKKI			
				ESKOLA MARI-ANNE			
		M		ESKOLA TIMO PETTERI			
		M		FLINKMAN JUHO KOSTI MALAKIAS			
		M		FONSEN HANNU KALEVI			
		M		FONSEN SAKARI JAAKONPOIKA			
				GRÖNFORS KATARIINA			
		M		HAAPAKOSKI JAN ALEKSI			
				HAAPAKOSKI MARJA-LIISA			
				HAAPANIEMI KATRIINA STELLA MARIIA			
				HAATAJA ANNA MARIA			
				HAATAJA ELLI JOHANNA			
		M		HAATAJA RISTO SAMULI			
		M		HAATAJA SAMI PETTERI			
		M		HAATAJA TOPI TAPANI			
				HAKALA PIRJO MARJAITA			
		M		HAKKINEN HEIKKI JUHANI			
				HAKKINEN IINA SUVI TUULIKKI			
		M		HAKKINEN JARI TAPANI			
		Yhteensä/Tillsammans					
		joista miehiä/varav män					

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakkoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerojärjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioida vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketointimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloiden käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

Lähettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Hernetie 25
01300 VANTAA
FINLAND

Vaalipiiri, jossa sinulla on äänioikeus
Uudenmaan vaalipiiri

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka
Vantaa
312 Tikkurila
Vantaan opistotalo
Lummetie 5

Vaalipäivän äänestysaika
2.4.2023 klo 9.00 - 20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 10.2.2023

Ilmoitus äänioikeudesta eduskuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus sunnuntaina 2.4.2023 toimitettavissa eduskuntavaaleissa tässä ilmoituksessa mainitussa vaalipiirissä.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyin edellytyksin laitospaikka tai kotiaänestyspaikassa. Jos asut tai olet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 22. - 28.3.2023 ja
ulkomailla 22. - 25.3.2023**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoinen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakköäänestäjä

Tavallinen
Tiina Marita
Hernetie 25
01300 VANTAA
FINLAND

Vaaliviranomainen

092 312 puh. 040 514 9558
Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta
Asematie 7
01300 VANTAA
FINLAND

Ennakköäänestyksen vaalivirkailija täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.

Päiväys

/3 2023

Ennakköäänestyspaikan nimi tai
laitosäänestyksessä kunnan nimi

Vaalivirkailijan allekirjoitus

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalivalaisuuden säilyttäneen täyttänyt
äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

Äänestäjän allekirjoitus

VAALIPÖYTÄKIRJA		1
VAALIT	Vaalien nimi	EDUSKUNTAVAALIT 2023
	Vaalipiiri	PIRKANMAAN VAALIPIIRI
	Kunta tai kaupunki	VESILAHTI
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi	002 NARVA
VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja	AATOS VAINIKAINEN
	Varapuheenjohtaja	VOITTO HULKKO
	Jäsenet	KATRI KUOPPALA
		VILHO VAHE
		PAULI PELTONEN
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä	
		TAIMI MYKKÄNEN
		JORMA OTILA
		VILJA LEHTONEN
		MINNA TAIPALE
		PEKKA PAALASMAA
	VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat
		TAUNO HELENIUS
		HANNA MARTTILA
Äänestäjien omat vaaliavustajat		
		OKE EKHOLMIN AVUSTAJANA
		TOIMII REETTA EKHOLM
AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (VaaliL 16.3 §)	
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ	PAULI PELTONEN	

2

Vaalilautakunnan jäsenet, vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat ja avustava henkilöstö olivat saapuvilla seuraavina aikoina:					
Puheenjohtaja	VAINIKAINEN				
	Varapuheenjohtaja	HULKKO			
		KUOPPALA			
		VAHE			
		Jäsenet	PELTONEN		
Varajäsenet	Nimi	MYKKÄINEN			
		OTILA			
		LEHTONEN			
		TAIPALE			
		PAALASMAA			
Vaaliavustajat	Nimi	HELENIUS			
		MARTILA			
Avustava henkilöstö	Nimi				

VAALIPÖYTÄKIRJA

3

ÄÄNIOIKEUTETTUIJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä 105	Naisia 102	Yhteensä 207
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä 35	Naisia 40	Yhteensä 75
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☒ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnäolleille äänestäjille, että vaaliurna oli tyhjä, ja sulki uuman. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☒ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julistti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello 20.05 Äänestysliput otettiin vaaliurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)	Miehiä 45	Naisia 39	Yhteensä 84
ÄÄNESTYSLIPPUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliurnassa oli äänestyslippuja	Lukumäärä 84		
ÄÄNESTYSLIPPUJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli			Lukumäärä 10
	Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitetyle lomakkeelle.			
	Hyväksytyitä äänestyslippuja oli			Lukumäärä 74
	☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (VaaliL 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan.			
	Äänestysliput pantiin päällykseen, joka suljettiin sinetöimällä.		Päivämäärä 2.4.2023	Kellonaika 21.30
TULOSLASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äänet suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden nimet (VaaliL 184 §; valtakirjat liitteenä)			

KÄYTTÄMÄTTÖMIEN ÄÄNESTYSLIPPUJEN HÄVITTÄMINEN	☒ Vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättömät äänestysliput. ☐ Vaalilautakunta palautti kaikki käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.
HUOMAUTUKSIA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN SÄÄNNÖLLISEEN KULKUUN VAIKUTTANEISTA SEIKOISTA SEKÄ VAALILAUTAKUNNAN MAHDOLLISET LISÄSELVITYKSET	
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄN ALLEKIRJOITUS	<i>Pauli Peltonen</i> PAULI PELTONEN Allekirjoitus ja nimenselvennys Allekirjoitus ja nimenselvennys

LOPPUMERKINNÄT

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAMINEN	☒ Pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu.
VAALILAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN TAI VARAPUHEENJOHTAJAN ALLEKIRJOITUS	<i>Aatos Vainikainen</i> Allekirjoitus <i>AATOS VAINIKAINEN</i> Nimenselvennys
VAALILAUTAKUNNAN JÄSENEEN ALLEKIRJOITUS	<i>Katri Kuoppala</i> Allekirjoitus <i>KATRI KUOPPALA</i> Nimenselvennys
LIITTEET	1. Lomake, johon vaalien tulos on merkitty (laskentalomake 4)

Vaalipiirin tunnus PIR	Vaalipiirin nimi Pirkanmaan vaalipiiri
Kunnan numero 922	Kunnan nimi Vesilahti
Äänestysalueen tunnus 002	Äänestysalueen nimi Narva

		2	3	4	5	6	7	8	9	
			2		4			3		9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	15
	3			8			4			
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	7
		5	2							
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	13
					6		7			
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	25
	1			12		3	9			
50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	5
								5		
60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	
70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	
80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	

74

Hyväksytyt äänestysliput	74
Mitättömät äänestysliput	10
Äänestysliput yhteensä	84

Äänestäneet	Suomessa asuvat suomalaiset		Ulko-suomalaiset		Kaikki yhteensä	
	Yhteensä	Miehet	Yhteensä	Miehet	Yhteensä	Miehet
Ennakoon äänestäneet	22	10			22	10
Vaalipäivänä äänestäneet	84	45			84	45

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

LIITE 6

**Invalidiliiton
Esteettömyyskeskus**

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

01/2021

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä äänestyspaikkaa?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3600 mm ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kurumatossa tai -ritilässä enintään 10 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista poispäin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäisemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

EDUSKUNTAVAALIT

2.4.2023

Ennakkoäänestys:

Suomessa 22.–28.3.2023

Ulkomailla 22.–25.3.2023

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
